

МУЗЕЙ ІСТОРІЇ

Музей історії Уманського національного університету садівництва є складником системи навчально-виховної та наукової роботи університету.

Передумовою створення музею стало нагромадження значної кількості історичних фактів, документів, раритетних видань, рукописів тощо. Саме наявність цієї цікавої та значущої для майбутніх поколінь інформації спонукала у 60-х роках ХХ ст. сподвижників популяризації історії Уманщини, серед яких був керівник Уманського краєзнавчого музею Г. Ю. Храбан, краєзнавці М. Ф. Комарницький та Я. М. Кочережко, наукові співробітники В. А. Стефанович і О. П. Діденко, організатор товариства охорони пам'яток історії та культури Н. В. Суровцова та ін., до тісної співпраці з Уманським сільськогосподарським інститутом щодо створення в ньому музею історії.

Було організовано ініціативну групу, до складу якої входили: ректор Уманського сільськогосподарського інституту М. І. Делеменчук, проректор із господарської роботи А. П. Вержановський та декан агрономічного факультету І. М. Карасюк. Саме завдяки їхній підтримці та допомозі розпочався збір історичних матеріалів. Крім того, були залучені випускники та співробітники інституту. Розгорнулася пошукова робота щодо збору документів і матеріалів. Наріжним каменем у створенні експозиції музею стали світлини фотографа інституту П. К. Василенка, чия багаторічна праця залишиться в пам'яті прийдешніх поколінь, як

СВИСТУН
Оксана Вікентіївна
Завідувач музею

неоціненний подарунок, адже його фото відображають величну історію навчального закладу.

Розмістити експозицію музею було вирішено в колишньому літньому будиночку перших власників парку «Софіївка» Потоцьких, який був збудований у 1800 р. На території університету — це найстаріша будівля, із якої почався Уманський період Головного училища садівництва, тому символічно, що саме там розташували музей історії. Експозиція музею була розгорнута на першому поверсі триповерхового будинку у великій просторій прямокутній залі площею 66,5 м². Автентичний вигляд зали підтверджує збережений плафон стелі, яка обрамлена падугою класичного зразка та широкими вікнами й дверима з напівциркульним завершенням, що було характерним для будівель XVIII–XIX століть. Вікна і двері приміщення звернені у бік партерного амфітеатру парку. Усе обладнання для першої експозиції виготовили працівники господарської частини. Офіційне відкриття музею відбулося 5 листопада 1967 р.

Біля витоків першої експозиції музею стояла Н. І. Гаташ, лаб. кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін (раніше марксизму-ленізму). Завдяки її невтомній праці, енергійності та наполегливості, зібрано основну частину експонатів з історії навчального закладу від училища та технікуму до інституту, світлини та матеріали про випускників і викладачів.

Наступним завідувачем музею була Л. С. Ліповська (1974–1986 рр.). Вдруге експозицію музею оновила та частково провела реконструкцію Л. Д. Гарбузова (1986–1988 рр.).

З 1988 р. до 2013 р. музей очолювала Л. О. Цимбровська. Саме за її керівництва, в 2003–2004 рр., враховуючи історико-культурне значення зали музею та будинку в цілому, вже в нових умовах діяльності навчального закладу та з нагоди його 160-річчя було проведено капітальний ремонт приміщення і третю реконструкцію експозиційних стендів і вітрин музею.

В експозиції поетапно представлено всі історичні періоди розвитку навчального закладу, починаючи з часу заснування (1844), розділені на два тематичні розділи — історія та сьогодення. Фото, документи, рукописи, друковані видання, речові пам'ятки — сторінка за сторінкою розповідають про заклад, його викладачів, випускників, студентів та знакові події в житті університету.

Перша експозиція музею (1967–1986) та її керівник Н. І. Гаташ

Перший розділ розпочинається з історичного періоду, в якому представлені матеріали з організації Головного училища садівництва (1844–1868) в м. Одеса та його переїзд до Умані.

Наступні періоди – це перетворення Головного училища садівництва в Уманське середнє училище землеробства і садівництва (1868–1903 рр.) та 1903–1921 рр., що відображають, поступове розширення матеріально-технічної бази училища та перейменування навчального закладу в Уманське середнє училища садівництва і землеробства.

Чергова експозиція охоплює період 1921–1929 рр., де відображено, як за радянських часів заклад, зростаючи чисельно, спочатку став агротехнікумом (1921) із правами вищої школи, а потім – сільськогосподарським інститутом (1929).

У розділі експозиції, що висвітлює 1929–1941 рр., представлено функціонування закладу в мирні передвоєнні роки. За цей час пройшло декілька реорганізацій: 1930 р. – Уманський садово-городній інститут; 1931 р. – Уманський плодово-ягідний інститут; 1934 р. – Уманський плодовоовочевий інститут; 1936 р. – Уманський сільськогосподарський інститут.

Трагічні сторінки історії навчального закладу представлені в розділі періоду 1941–1944 рр. Війна зруйнувала мирне життя населення та роботу закладу. Значна частина студентів і викладачів пішла на фронт, частина була евакуйована до Туркменістану. Лише старші викладачі непризовного віку залишилися на окупованій території, і саме вони першими прийшли до інституту вже наступного дня після визволення міста Умань та почали підіймати з руїн свій навчальний заклад.

Окремий розділ експозиції охоплює тривалий період в історії навчального закладу – 1944–1996 рр.: час відбудови та подальшого розвитку матеріально-технічної бази.

Завершується перший тематичний розділ матеріалами, присвяченими 150-річному ювілею інституту.

Другий розділ історії навчального закладу представлений у експозиціях, що відображають його сьогодення. Це насамперед події пов'язані з наданням навчальному закладу статусу сільськогосподарської академії (1996), згодом – державного аграрного університету (2003) та національного університету садівництва

Ректор Уманського сільськогосподарського інституту М. І. Делеменчук знайомить студентів із експозицією музею

(2009). У цій частині експозиції представлена інформація про діяльність факультетів і кафедр, НКЦ «Інститут післядипломної освіти та дорадництва», Центру культури та виховання студентів, навчально-виробничого відділу й інших структурних підрозділів.

Основний і допоміжний фонди музею нараховують понад 15 тисяч одиниць. Вони є інформаційною базою не лише для роботи музею, але й довідковим матеріалом у роботі викладачів, студентів, працівників різних установ, а також потужною базою для науковців.

З 2014 р. музей очолює О. В. Свистун, яка продовжує найкращі традиції своїх попередників. У листопаді 2017 р. музей історії Уманського національного університету садівництва відзначив своє 50-річчя. За цей час він став центром інформації щодо розвитку навчального закладу; діяльності його викладачів, працівників, вихованців, які працюють у різних куточках України та за кордоном; місцем зустрічей із відомими особистостями, а також об'єктом ознайомлення студентів і численних гостей університету й міста з його історією.

Нині у музеї проводять зустрічі та бесіди, надають консультації і довідки з питань історії, підбирають матеріали для написання наукових доповідей, рефератів, дипломних робіт, дисертацій тощо. Музей виконує своє первинне призначення – береже історичну пам'ять та популяризує її серед студентської молоді. Окрім оглядових і тематичних екскурсій, тут здійснюють наукові дослідження, результати яких публікують на сторінках періодичних видань, у наукових збірниках та на сайті університету.

Студенти під керівництвом завідувача музею Л. О. Цимбровської вивчають історію закладу освіти, 2002 р.

Завідувач музею О.В. Свистун розповідає студентам про становлення та розвиток Уманського НУС, 2018 р.